

ків групи ОБРА, до складу якої увійшли: F_1 – дистимічність (11,2%); F_2 – комунікабельність (10,9%); F_3 – активність (10,7%); F_4 – екстра-інтроверсія (10,4%); F_5 – врівноваженість (10,2%); F_6 – рефлексивність (10%); F_7 – лідерство (9,8%); F_8 – емоційність (9,5%).

Отримані факторні моделі можна використовувати для побудови психограми працівника ОВС із високим рівнем адаптаційних можливостей. На основі виділених факторних моделей психологічних чинників можливе формування відповідних психокорекційних і психотренінгових програм для підвищення ефективності психологічного забезпечення адаптації працівників ОВС до професійної діяльності.

Кравченко Наталія Станіславівна,
слухач Навчально-наукового інституту управління
Національної академії внутрішніх справ

ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Слідчий та працівник оперативного підрозділу у своїй діяльності прагнуть досягнення єдиної мети – розкриття злочину та виявлення особи, яка його скоїла. При цьому кожен з них діє в рамках своєї компетенції та використовує різні засоби досягнення бажаного результату. В процесі розкриття та розслідування злочину зазначені суб'єкти мають діяти спільно. Чіткість і погодженість такої діяльності є невід'ємними критеріями ефективності проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, забезпечення якісного розслідування кримінальних справ тощо. Однак взаємодія як форма забезпечення спільної праці не вирішує проблеми консолідації зусиль слідчих і оперативних підрозділів для досягнення ними максимально ефективних результатів щодо повного розкриття й всебічного розслідування злочинів.

Проблемами взаємодії слідчого та працівників оперативних підрозділів під час розслідування злочинів у різні часи займалися такі радянські, російські та українські вчені, як К.В. Антонов, Д.О. Бабічев, Б.І. Бараненко, В.Д. Берназ, В.П. Бож'єв, Ю.М. Грошевий, Е.О. Дідоренко, В.С. Зеленецький, А.М. Ларін, В.Б. Мазан, В.В. Пивоваров, М.А. Погорельський, Б.Г. Розовський, С.В. Слинько, С.М. Стахівський, В.М. Тертишник, В.О. Черков, М.Є. Шумило, Л.І. Щербина, Ю.Л. Юрченко та ін. Однак, незважаючи на ґрунтовне дослідження, низка питань стосовно організації й правової регламентації взаємодії слідчого з органом дізнання досі не знайшли свого вирішення у кримінально-процесуальному та оперативно-розшуковому законодавстві, висвітлені недостатньо й залишаються дискусійними.

У криміналістиці є декілька визначень взаємодії органів розслідування

злочинів. Узагальнюючи їх, можна розглядати таку взаємодію як узгоджену діяльність різних гілок однієї або декількох організаційних систем, спрямовану на досягнення загальної мети з найменшими витратами сил, засобів і часу, або як вищий ступінь консолідації сил і засобів правоохоронних та контролюючих органів, наділених повноваженнями (серед яких один з основних видів – взаємодія слідчого та оперативно-розшукових органів), у різних сполученнях участі залежно від виду розслідуваного злочину, складності вирішуваних завдань, необхідності використання відповідних засобів, прийомів та методів [2, с. 468-469]. Така взаємодія не зводиться лише до обміну процесуальною, оперативно-розшуковою та іншою службовою інформацією, передбаченою відповідними законодавчими актами. Йдеться також про реалізацію цієї інформації проведенням спільних дій, обговоренням отриманих результатів, плануванням подальших заходів, спрямованих на розкриття злочинів.

У боротьбі зі злочинністю правоохоронні органи становлять єдину систему. Однак єдність системи як основна вимога ефективної діяльності потребує оптимальної цілеспрямованості та узгодженості усіх її елементів, тобто структур різної відомчої належності та підпорядкованості. Найбільш загальним видом взаємодії є координація діяльності правоохоронних органів, що має широкий характер, спрямований на узгодження у вирішенні загальних питань боротьби зі злочинністю, в тому числі розробки стратегії, тактики та практичних рекомендацій для боротьби зі злочинністю, а також її профілактики. Форми взаємодії в цьому випадку є специфічними і мають головним чином організаційний характер. До них належать: міжвідомчі оперативні наради, обмін інформацією, розробка спільних доповідей про стан злочинності, основні напрями та результати боротьби з нею [5].

Розглядаючи взаємодію слідчих з оперативними підрозділами при розслідуванні злочинів проти громадської безпеки, слід зазначити, що ці злочини є навмисними чи необережними суспільно небезпечними діяннями, які заподіюють істотну шкоду або створюють реальну загрозу заподіяння шкоди безпечним умовам життя суспільства. Аналізована група злочинів зазіхає на суспільну безпеку.

Наприклад, масові заворушення належать до тих видів злочинів, які можливо вчинити лише у співучасті. Шалений натовп порушує громадський порядок у загальнонебезпечний спосіб. Подібні дії загрожують життю та здоров'ю громадян, у тому числі й працівників правоохоронних органів, призводять до знищення і пошкодження майна. Суспільна небезпека масових заворушень пов'язана також з тим, що подібні дії можуть дестабілізувати обстановку в країні, обумовити або бути пов'язаними з іншим тяжкими і особливо тяжкими злочинами проти основ національної безпеки України. Отже, розробка методики розслідування масових заворушень є актуальним і практично значущим завданням.

Враховуючи складність і багатоепізодний характер кримінальної справи про вчинення масових безпорядків та необхідність у короткий час виконати

значний обсяг слідчої роботи, розслідування масових безпорядків відбувається бригадним методом, із динамічним визначенням необхідної кількості слідчих та за різноманітних форм взаємодії з оперативно-розшуковими підрозділами [1, с. 355].

Серед напрямів взаємодії слідчих з працівниками оперативних підрозділів важливими є:

1) спільне здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення: аналіз оперативної обстановки, систематичне відстеження оперативними працівниками змін у слідчій ситуації та реагування на них, загальне планування розслідування;

2) одержання відео- та фотоматеріалів від груп документування правоохоронних органів та ЗМІ, спільний їх перегляд, виготовлення копії, окремих відеосюжетів, розмноження та систематизування усіх вказаних матеріалів за учасниками та злочинними епізодами;

3) огляд місця події із залученням відповідних спеціалістів, відібрання зразків для експертного дослідження, а також висунення спільних версій з розкриття та розслідування злочину;

4) здійснення освідування потерпілих, їх допити, за дорученням слідчого – проведення допитів лікарів, що надавали медичну допомогу потерпілим особам;

4) відпрацювання декількох учасників масових заворушень («слабких ланок») з метою розосередження натовпу та встановлення організаторів масових заворушень (підозрюваних осіб), за дорученням слідчого – проведення допиту свідків (очевидців);

5) організація розшуку активних учасників (організаторів) масових заворушень та їх затримання [3, с. 539].

Затримання підозрюваних у вчиненні масових безпорядків може відбуватися тоді, коли злочин ще триває, безпосередньо після його припинення або через деякий час після припинення масових заворушень, за фактом розшуку підозрюваних. У кожній із названих ситуацій затримання має свою специфіку. Затримання організаторів та/або найбільш активних учасників масових заворушень відіграє особливу роль під час вчинення цього злочину, дозволяє позбавити учасників злочину активності, послаблює їх рішучості та в змозі зумовити припинення злочину. При цьому можуть застосовуватись різні оперативні комбінації щодо локалізації вказаних осіб від решти учасників масових заворушень [4, с. 826-831]. Але у разі несприятливої обстановки невдача при затриманні організаторів, керівників та активних учасників цього злочину може, навпаки, призвести до посилення масових безпорядків.

На підставі викладеного можна дійти висновку, що врахування криміналістичної характеристики масових заворушень дозволяє оптимально організувати і спланувати розслідування кримінальної справи, що здійснюється бригадним методом з активним використанням можливостей оперативно-розшукової діяльності. У тактичному плані більш доцільним буде ретельно

підготуватись до затримання підозрюваних осіб безпосередньо після припинення масових заворушень по одинці, обрати спосіб, час і місце їх затримання або фізичного захоплення. При цьому особливу увагу слід приділити забезпеченню доказового значення результатів особистого обшуку підозрюваних, хід проведення якого бажано фіксувати відеозаписом, а також встановленню безпосередньої причетності цих осіб до участі в організації та/або проведенні масових заворушень, тобто формуванню надійної доказової бази, яка має досягатися взаємоузгодженими діями слідчих та оперативних підрозділах у кримінальних справах вказаної категорії при проведенні першочергових слідчих та оперативно-розшукових дій, зокрема затримання і обшуку підозрюваних; огляду місця події; допитів підозрюваних, свідків (очевидців); допитів потерпілих; пред'явлення підозрюваних для впізнання тощо.

1. Аверьянова Т. В., Белкин Р. С., Корухов Ю. Г., Россинская Е. Р. Криминалистика : учеб. для вузов / под ред. Белкина Р. С. – М., 2000.
2. Криминалистика : підруч. / Біленчук П. Д., Лисиченко В. К., Клименко Н. І. та ін. ; за ред. П. Д. Біленчука. – 2-ге вид., випр. і доп. – К., 2001.
3. Криминалистика : підруч. / за ред. В. Ю. Шепітька. – 2-ге вид. – К., 2004.
4. Салтєвський М. В. Криминалистика (у сучасному викладі) : підруч. – К., 2005.
5. Потайчук І. В. Взаємодія органів досудового розслідування: минуле і сучасність // Часопис Національного університету "Острозька академія". Серія "Право". – 2012. – № 1 (5) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n1/12pivmis.pdf>.

Міщенко Тетяна Юрївна, курсант
науковий керівник – канд. юрид. наук В.С. Тулінов
(Донецький юридичний інститут МВС України)

ЩОДО ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ БЕЗПЕКИ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

Питання комплексного забезпечення громадського порядку та громадської безпеки на об'єктах залізничного транспорту виступають актуальними як для внутрішньої, так і для зовнішньої політики України. Залізничний транспорт складає основу транспортної системи держави та покликаний у взаємодії з іншими видами транспорту вчасно і якісно забезпечувати у внутрішньому та міжнародному залізничному сполученнях потреби населення у перевезеннях та послугах.

Підвищення ефективності діяльності транспортного комплексу країни та реформування системи управління економікою в країні на сучасному етапі значною мірою зумовлюється рядом чинників. Це, перш за все, реформування законодавства, яке б певним чином регулювало суспільні відносини в цій галузі державного управління з метою забезпечення реалізації проголошених